

ประโยค ๑ - ๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๒

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้
สระมีมาตราเบา.....ตัว คือ.....ชื่อ.....๑
๒. อะไรเรียกว่าสนธิ ๑ มีเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑
๓. ศัพท์เช่นไร เรียกว่า มโนคณะ ๑ จงแจก ปิตุ ศัพท์ ด้วยวิภัตติทั้ง ๗ มาดู ๑
๔. กิริยาศัพท์เช่นไร ชื่อเหตุกัตตฺวาจก ๑ จงเขียนวิภัตติหมวดปัญจมี เฉพาะฝ่าย
ปรัสสพทมาดู ๑
๕. ต ปัจจยในกิริยาภิกถ์ เมื่อประกอบกับธาตุซึ่งมี มุ หรือ หุ เป็นที่สุด แปลง ต
เป็นอะไร ได้บ้าง ๑ จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างมาประกอบ ๑
๖. อะไร ชื่อคัพปริสสมาส ๑ คัพปริสสมาสนั้น มีเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑
คามคโต (ปุริโส), รุกขสาขา จัดเป็นอย่างไร ๑
๗. ในคัทสัถถิตถิต มีปัจจยเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑ สามณโร, มากโร, ปุณฺณวา
ลงปัจจยอะไร ๑ ในคัทถิตไหน ๑

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ประโยค ๑-๒
เฉลย บาลีไวยากรณ์

๑. ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้ สระมีมาตราเบา ๓ ตัว คือ อ อิ อุ ชื่อ รัสสะ ฯ
๒. ในบาลีภาษามีวิธีต่อศัพท์และอักษรให้เนื่องกันด้วยอักษรเพื่อจะย่ออักษรให้น้อยลง เป็นอุปการะในการแต่งฉันทและให้คำพูดสละสลวย เรียกว่า สन्ธิ ฯ มี ๓ อย่าง คือ สระสนธิ ต่อสระ ๑ พยัญชนะสนธิ ต่อพยัญชนะ ๑ นิคคหิตสนธิ ต่อนิคคหิต ๑ ฯ
๓. ศัพท์ ๑๒ ศัพท์ มี มน ศัพท์เป็นต้น เรียกว่า มโนคณะ ฯ ได้แจก ปิตุ ศัพท์ด้วยวิภัตติทั้ง ๗ ดังนี้

เอกวจนะ	พหุวจนะ
ป. ปิตา	ปิตโร
ท. ปิตร์	ปิตโร
ค. ปิตรา ปิตุณา	ปิตเรหิ ปิตเรภิ ปิตูหิ ปิตูภิ
จ. ปิตุ ปิตุโน	ปิตรานํ ปิตูนํ
ปฉ. ปิตรา	ปิตเรหิ ปิตเรภิ ปิตูหิ ปิตูภิ
ฉ. ปิตุ ปิตุโน	ปิตรานํ ปิตูนํ
ส. ปิตริ	ปิตเรสุ ปิตุสุ
อา. ปิตา	ปิตโร

๔. กิริยาศัพท์ใดกล่าวผู้ใช้ให้คนอื่นทำ คือแสดงว่าเป็นกิริยาของผู้ใช้ให้ผู้อื่นทำนั้น กิริยาศัพท์นั้น ชื่อ เหตุกัตตฺวาจก ฯ ได้เขียนวิภัตติหมวดปัญจมีเฉพาะฝ่ายปรัสสบท ดังนี้

เอกวจนะ	พหุวจนะ
ป. ตุ	อนตุ
ม. หิ	ถ
อุ. มิ	ม

๕. ค ปัจจัยในกิริยาภิกถ์ เมื่อประกอบกับธาตุซึ่งมี ม เป็นที่สุด แปลง
 ค เป็น นต แล้วลบที่สุดธาตุ เช่น ปกุกนุโต หลีกไปแล้ว มาจาก ป บทหน้า
 กมฺ ธาตุในความก้าวไป, เมื่อประกอบกับธาตุที่มี หุ เป็นที่สุด แปลง ค เป็น
 พุห แล้วลบที่สุดธาตุ เช่น รุพฺโหงอกแล้ว มาจาก รุพฺ ธาตุ ในความงอก ฯ
๖. นามศัพท์มี อ วิภคติเป็นต้นในที่สุด ท่านย่อเข้าด้วยบทเบื้องปลาย ชื่อ
 ตัปฺปริสสมาส ฯ ตัปฺปริสสมานั้นมี ๖ คือ ทุคฺยาคปฺปริโส, ตตฺยาคปฺปริโส,
 จตุคฺถิตปฺปริโส, ปณฺจมีตปฺปริโส, ฉฏฺฐิตปฺปริโส, สคฺคมีตปฺปริโส ฯ
 คามคโต (ปฺริโส) จัดเป็นตุคฺยาคปฺปริโส, รุกฺขสาขา จัดเป็น ฉฏฺฐิตปฺปริโส ฯ
๗. ในตทสสัดถิตทริต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ วิ, ส, สี, อิก, อี, ร, วนตุ, มนตุ, ณ ฯ
 สามณโร ลง เณร ปัจจัย ในโคตตตทริต
 มากโร ลง ณ ปัจจัย ในราคาทิตทริต
 ปุณฺณวา ลง วนตุ ปัจจัย ในตทสสัดถิตทริต ฯ